

9. Донец П. Н. Прецедентные или прототипические феномены? Об одной лингвокультурологической категории / П. Н. Донец // Субъект познания и коммуникация: языковые и межкультурные аспекты : [сб. науч. тр., посвященный юбилею Л.И. Гришаевой] / Воронежский гос. университет, Воронеж : Наука-Юнипресс, 2014. – С. 429–439.

10. Амири Л. П. Языковая игра в рекламе / Л. П. Амири, С. В. Ильясова // Рекламный дискурс и рекламный текст : [коллективная монография] / науч. ред. Т. Н. Колокольцева. – 2-е изд., стереотип. – М.: Флинта : Наука, 2013. – С. 225–245.

11. SprichWort-Plattform2008-2010. – URL: <http://www.sprichwort-plattform.org/sp/>

УДК 81.371

ЛЕКСИКО-СЕМАНТИЧНІ ТА СТРУКТУРНІ ОСОБЛИВОСТІ ВЖИВАННЯ ЗООПОЕТОНІМІВ У РОМАНІ-ФЕНТЕЗІ ДЖ. МАРТІНА «ПІСНЯ ЛЬОДУ ТА ВОГНЮ: ГРА ПРЕСТОЛІВ»

А. А. Малахова, О. О. Ситенко

Анотація. У даному дослідженні розкриваються особливості вжитку онімів у романі Джорджа Мартіна «Пісня льоду та вогню: Гра Престолів», їхнього впливу на загальну картину побудови сюжету художнього твору та аналізу лексико-семантичних і структурних особливостей зоопоедонімів. Методологічною основою роботи є структурно-системний підхід. Специфіка досліджуваної теми передбачає застосування описово-компаративного методу, який полягає в зіставленні мовних одиниць для встановлення їхніх диференційних ознак, і використовується для об'єднання їхніх функційних особливостей у певні групи та компонентного аналізу для розподілу лексичних одиниць на семантичні компоненти.

Ключові слова: зоопоедоніми, роман-фентезі, деривовки, дракони.

Актуальність даної роботи обумовлена недостатнім рівнем вивчення зоопоедонімів у серії романів-фентезі Джорджа Мартіна «Пісня льоду та вогню» та визначається зростаючою зацікавленістю лінгвістів до досліджень ономастичних лексичних одиниць, насичених національно-культурним змістом. **Мета** дослідження полягає в аналізі лексичної семантики та структурних конституцій побудови власних назв вказаних типів та їхній класифікації. **Об'єктом** дослідження є зоопоедоніми, притаманні англomовним текстам жанру фентезі. **Предметом** розгляду у роботі постають їхні лексико-семантичні особливості процесу номінації та побудови.

У романі Джорджа Мартіна, безумовно, головними персонажами є люди, їхня внутрішня боротьба зі своїми страхами і слабкостями. Світ, на тлі якого герої книги «грають в престоли» знаходить відображення не тільки в антропоніміці, а також у використанні автором фантастичних істот та їхніх імен як додаткового засобу опису героїв. На відміну від багатьох творів в жанрі фентезі, вигаданий світ Джорджа Мартіна не кишить надприродними істотами і фантастичними расами. Проте, на сторінках книги можна зустріти кілька видів вигаданих тварин. У статті проаналізовано 2 типи фантастичних істот, що складає 12 зоопоедонімів.

Перший тип назв фантастичних істот представлений поняттям «деривовк» – *Direwolf*. Їм приділено досить багато уваги, і це єдині тварини, які детально описані в тексті книги. Деривовк як символ будинку Старк є свого роду метафорою. В англійській мові є термін *Dire Wolf*, який пишеться окремо, на відміну від того варіанту, що був використаний автором, означає величезних хижих тварин, які значно більші за вовків. У романі Дж. Мартіна «Гра Престолів» деривовки на Південь від Стіни зустрічаються досить рідко і вважаються вже мало не міфічними істотами.

Читаючи роман створюється таке враження, що Старки пов'язані зі своїми вовками на містичному рівні. У художньому творі Джорджа Мартіна шестеро дітей Еддарда Старка рятує від смерті шість вовчат, взявши їх на виховання. Кожна дитина дає своєму деривовку прізвисько, яке в даному випадку відображає особистості персонажів-

господарів і ставлення автора до героїв книги. Таким чином, прізвиська тварин допомагають читачеві глибше зрозуміти характер і особливості кожного з дітей лорда Старка. Детально розглянемо лексико-семантичні особливості найменування тварини [1].

Старший син з роду Старків, Роб, назвав свого улюбленця *Grey Wind* 'Сіровій'. Імпульсивний і благородний Роб помирає в кінці першої книги «Гра Престолів», тому складова даного зооніма *vii*, від слова віяти знаменує його коротке життя. Причому деривовка Роба Старка вбивають разом з ним.

Старша дочка Неда Старка, Санса, назвала свою улюбленицю *Lady* 'Леді'. Героїня Санси у романі описана як рукодільниця і красуня, струнка і висока молода леді, яка мріє стати королевою. Зазначений факт проілюстрований автором наступним чином: 1) англ.

Sansa could sew and dance and sing. She wrote poetry. She knew how to dress. She played the high harp and the bells. Worse, she was beautiful. Sansa had gotten their mother's fine high cheekbones and the thick auburn hair of the Tullys [3, с. 63] 'Санса вміла гаптувати. Танцювати і співати. Вона писала вірші. Гарно вдягалася. Грала і на арфі, і на дзвонах. А що гірше, вона була вродлива. Санса успадкувала материні високі вилиці й золотисто-каштанові коси Таллі;

2) англ. *Sansa's needlework was exquisite'. Everyone said so. 'Sansa's work is as pretty as she is. She has such fine, delicate hand* [3, с. 70] 'У Санси робота завжди була тонкою. Так усі казали. Шиття в Санси таке ж гарне, як вона сама. У неї ніжні делікатні ручки'.

Деривовчиця Леді в романі описана як найчарівніша серед її братів та однієї сестри, які були знайдені Старками: англ. *She was the smallest from the litter, the most beautiful, the softest and the most trustful* [3, с. 85] 'Вона була найменшою з виводку, найгарнішою, найніжнішою і найдовірливішою'. Символічно, що вовчицю Санси Старк вбивають на шляху до Королівської Гавані. Так само як під час цієї подорожі гине усе ніжне, безтурботне та чисте у самій героїні Санси. Судячи з усього, смерть вовчиці Санси символічна ще і в тому плані, що разом з нею вона втратила свій зв'язок з Північчю. Таким чином, автор вміло маніпулює сприйняттям читача не тільки за допомогою підбору імені тварини, а також через розбудову його долі як частини особистості самого персонажа.

Молодша дочка Неда Старка, Арія, назвала свою вовчицю *Nymeria* 'Німерія' на честь королеви Ройнарів і принцеси Дорна, яку в Вестеросі пам'ятають як войовничу королеву-відьму, оспівану в старовинних піснях. Героїня Арія також описана як дика, войовнича та зовсім не є представницею типової «леді»: 1) англ. *Arya has the hands of a blacksmith* [3, с.70] 'Арії руки як в коваля'; 2) англ. *Arya took after their lord father. Her hair was a lusterless brown, and her face was long and solemn. Jeyne used to call her Arya Horseface* [3, с.70] 'Арія пішла в лорда-батька. Волосся в неї було тьмяно-каштанове, а обличчя довге й похмуре. Джейн обзивала її Кобилою'.

Бран – середній син дав своєму вовку прізвисько *Summer* 'Літо'. Світлий і усміхнений хлопчик, який народився під час довгого літа, яке тривало майже 9 років і ніколи не бачив зими. Це взагалі є зовсім не характерним для мешканців Вічнозиму. Отже, можемо зробити припущення, що Джордж Мартін хотів вирізнити саме цього персонажа, і його складну долю. Після нещасного випадку, який зробив його калікою, Бран розуміє, що має магичні здібності. Деривовк Літо рятує його від другого замаху. У зв'язку з цим, ім'я деривовка Брана Старка стає символічним. У результаті дослідження було помічено, що прізвисько деривовка Літо символічно ще й тому, що гаслом будинку Старків англ. *Winter is coming*; 'Зима на підході'. Літо залишає читачеві надію на довге літо після суворої зими. Його ім'я – це в деякому роді ностальгія по мирним та щасливим часам сім'ї Північан, коли Бран ще був здоровий, та в їхніх серцях панувала надія на світле майбутнє.

Молодший син, трирічний Рікон, назвав свого вовчєня *Shaggydog* 'Кошлай'. Здійснене дослідження дає змогу виділити єдиний зоонім, який відповідно до його морфологічної будови в окрему групу.

Джон Сноу, бастард лорда Старка, виявився господарем деривовка-альбіноса, білого і з червоними очима, і, в свою чергу, назвав його *Ghost* 'Привид': 1) англ. *'He's not*

like the others,' Jon said. He never makes a sound. That's why I named him Ghost. That, and because he's white. The others are all dark, grey or black [3, с. 97] 'Він не такий як решта, – озвався Джон. – Ніколи голосу не подасть. Ось чому я назвав його Привидом. А ще тому, що він білий. Усі решта темні – сірі або чорні'. Персонаж Джона Сноу постає перед читачем у незвичному світлі, він і сам немов білий вовк, що не вписується в сім'ю, привид, що нагадує Кетлін Старк про давню зраду чоловіка: англ. *It had taken her a fortnight to marshal her courage, but finally, in bed one night, Catelyn had asked her husband the truth of it, asked him to his face. That was the only time in all their years that Ned had ever frightened her. "Never ask me about Jon," he said, cold as ice. "He is my blood, and that is all you need to know"* [3, с. 131] 'Два тижні Кетлін збирала всю свою мужність, аж ось одної ночі в ліжку попросила чоловіка розповісти правду – попросила прямо в обличчя. За всі роки їхнього спільного життя це був єдиний раз, коли Нед налякав її. 'Ніколи не питайте мене про Джона, – сказав він крижаним голосом. – У його жилах тече моя кров, більше вам знати не потрібно'.

Другу групу назв фантастичних створінь складають так звані «дракони» – *Dragons*. Вони є міфологічними істотами і присутні в багатьох творах жанру фентезі, «Гра Престолів» не стала винятком. Дракони в даному романі єдині істоти, що не мають прототипів в реальному світі. В книзі згадується, що останніх драконів вбили століття тому.

Саме за допомогою цих фантастичних тварин, які слугують символом дому Таргарієнів, король Ейгон I завоював сім королівств Вестеросу. Їх звали: *Balerion* 'Белеріон', *Meraxes* 'Мераксес', *Vhagar* 'Валгар'. Легендарний правитель Ейгон Завойовник дав їм імена на честь стародавніх богів свого народу. Дані оніми не знаходять будь якого відображення в реальній історії і, судячи з усього, є індивідуально-авторськими оказіоналізмами.

Данерис Таргарієн отримує в подарунок на своє весілля три яйця дракона, з яких пізніше з'являються нові дракони. Штормороджена назвала своїх новонароджених драконів: *Rhaegal* 'Рейгал', *Viserion* 'Вісеріон' і *Drogon* 'Дрого'. Можна зробити припущення, що дракони названі на честь близьких людей дівчини. Імена *Viserion* і *Rhaegal* дуже нагадують імена загиблих братів Даенерис – *Viseris* 'Вісерис' і *Rhaegar* 'Рейгар'. Навіть не дивлячись на всі суперечки та сварки зі своїм братом Вісерисом, що загрожували їй смертю, Данерис назвала на честь нього одного зі своїх драконів. Завдяки цьому читач розуміє, що вона все ж любила брата і в глибині душі жалкувала про те, що з ним трапилося. А прізвисько *Drogon*, очевидно, дано третьому дракону на честь її загиблого чоловіка *Drogo* 'Дрого'.

Щодо структурних особливостей роману «Гра Престолів», було виокремлено кілька типів зоопетонімів відповідно до їхньої структури, а саме: 1) прості (що складаються з одного слова, односкладні) та 2) складні зооніми (коли дві основи зливаються в одне слово, двоскладні). Група односкладних онімів дорівнює – 92 %, відповідно двоскладні становлять – 8 % . Дане пропорційне співвідношення у використанні всіх видів ономастичних одиниць змушує читача повірити в реальність вигаданого світу. Ретельне опрацювання форми та структури створеного світу на ономастичному рівні дає змогу стверджувати, що світ власних назв є однією з головних мовних особливостей роману Дж. Мартіна.

Стосовно морфологічних особливостей створення зоопетонімів, які представлені односкладними назвами, можна виділити основний вид, виражений такою частиною мови, як іменник, наприклад: *Rhaegal* 'Рейгал', *Viserion* 'Вісеріон', *Drogon* 'Дрого', *Balerion* 'Белеріон', *Meraxes* 'Мераксес', *Vhagar* 'Валгар', *Ghost* 'Привид', *Summer* 'Літо', *Nymeria* 'Німерія', *Lady* 'Леді'.

У процесі дослідження виникла необхідність виокремити ще одну підгрупу, до якої належить лексема *Shaggydog* 'Кошлай'. Даний зоопетонім складається з двох основ

«shaggy» і «dog», однак під час перекладу відбувається структурна трансформація, і, він подається односкладовим власним іменем. Це відбувається завдяки словоскладанню, з'єднанню двох основ, повних або скорочених, в одне ціле [2]. В цьому випадку основа прикметника поєднується з іменником: *Shaggydog* 'Кошлай'.

Здійснене дослідження дає змогу виділити єдиний зоонім, який відповідно до його морфологічної будови складає окрему групу: *Grey Wind* – складений зоонім, який складається з двох частин: прикметник *Grey* та іменник *Wind*. Але у перекладі ми спостерігаємо варіант 'Сіровій', який є двоскладним іменем. Іменникова складова другої частини слова *Wind* 'Вітер' була трансформована при перекладі. Таким чином, дієслівна складова даного зооніма *вій*, утворена від слова *віяти*.

Отже, зоопоетоніми у романі Дж. Мартіна «Пісня льоду та вогню: Гра Престолів» є описовими або асоціативними. Використані автором фантастичні істоти служать фонові-міфологічним обрамленням художнього твору. Лексико-семантична особливість зоопоетонімів полягає у взаємозв'язку власного імені *деривовка/дракона* з відображенням особистості персонажа-господаря та сплетінням життєвих шляхів між міфічною твариною та власником.

У процесі дослідження структурної побудови зоопоетонімів було зафіксовано існування двох типів: односкладних (92 %) та двоскладних (8 %). Можна стверджувати, що односкладні зоопоетоніми утворюються лише з однієї частини мови – іменника. В світі Дж. Мартіна тварини за принципом дзеркал відображають сутність своїх господарів. Лексичні особливості власних назв у романі залишаються практично невивченими, незважаючи на їхній вагомий внесок до загальної картини даного роману-фентезі, що є перспективами нашого подальшого дослідження.

Аннотація. В данном исследовании раскрываются особенности употребления онимов в романе Дж. Мартина «Песня льда и огня: Игра Престолов», их влияния на общую картину построения сюжета художественного произведения и анализа лексико-семантических и структурных особенностей имен указанных типов. Методологической основой работы является структурно-системный подход. Специфика исследуемой темы предусматривает применение описательно-компаративного метода, который заключается в сопоставлении языковых единиц для установления их дифференциальных признаков, и используется для объединения их функциональных особенностей в определенные группы и компонентного анализа для распределения лексических единиц на семантические компоненты.

Ключевые слова: зоопоетонимы, роман-фэнтези, дериволки, драконы.

Abstract: In this study the specific features of the usage of onyms in George Martin's novel: "The Song of Ice and Fire: The Game of Thrones" are under consideration. Their influence on the general picture of the plot's construction as a piece of art and the analysis of the lexical-semantic and structural features of the names of these types are studied. Methodological basis of the work is the structural-system approach. The peculiarity of the researched subject provides the usage of a descriptive-comparative method, which consists in comparing linguistic units to establish their differential characteristics, and is used to combine their functional characteristics into definite groups and component analysis to distribute lexical units into semantic components.

Key words: zoopoeponims, novel-fantasy, direwolves, dragons.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Олійник Т. С. Семантичні та функціональні характеристики символічних власних імен в сучасній англійській мові : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.04 / Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка . – К. – 2001. – 386 с.
2. Топорова Т. В. К вопросу об именах собственных как средства идентификации мифологических персонажей : «Вопросы ономастики». Вестник Челябинского государственного университета. – № 2. – 2005. – С. 45–51.
3. Martin R. R. George. A Game of Thrones : Bantman Books Mass Market Edition. – 1996. – P. 800.